

Ярослав Дашкевич : біо-бібліогр. покажч. / НАН України, ЛНБ ім. В. Стефаника ; уклад. М. Кривенко ; авт. вступ. ст. А. Содомора ; наук. ред. Л. Ільницька. — Львів : ЛНБ ім. В. Стефаника НАН України, 2006. — 263 с. : іл.

До 80-річного ювілею відомого українського історика Ярослава Дашкевича Львівською національною науковою бібліотекою України ім. В. Стефаника виданий біобібліографічний покажчик ученого, складений науковим співробітником відділу історичних колекцій цієї бібліотеки Маргаритою Кривенко. Він містить інформацію про надзвичайно вагому наукову, редакторську, публіцистичну спадщину служителя музи Клію за більш ніж 60 років його невтомної праці (1944—2006).

Слід нагадати, що це не перша бібліографія наукового доробку вченого. До 65-річчя від дня його народження побачив світ подібний авторизований довідник (Ярослав Романович Дашкевич : біобібліогр. довід. / АН України, Археогр. коміс., Ін-т укр. археографії ; [уклад. Я. Дашкевич] ; ред. О. Лігостова ; техн. ред. П. Кошуков. — К., 1993. — 86 с. — (Науково-довідкові видання з історії України; Вип. 20).

Згодом доповнення бібліографії історика, бібліографа, філолога, культуролога за 1992—1996 роки було опубліковано у збірнику на пошану Я. Дашкевича з нагоди його 70-річчя "Marra mundi" (Львів; Київ; Нью-Йорк, 1996), а також у розділі "Бібліографія дальших праць, рецензій, виступів Я. Дашкевича, присвячених стосункам Вірменії і України", який увійшов до збірника його статей та рецензій "Вірменія і Україна" (Львів; Нью-Йорк, 2001).

Відразу зауважимо, що порівняно з попереднім окремим виданням бібліографії вченого, новий покажчик має дві передмови. Перша, досить традиційна для такого типу довідників, передмова М. Кривенко "Від укладача" детально знайомить користувача зі структурою пропонованої праці.

Другу передмову "Доріг далеких відголос близький. До 80-річчя Ярослава Дашкевича" написав відомий львівський перекладач з античних мов, письменник, а також і приятель ювіляра Андрій Содомора. Приємно вражає зовсім нетипова для видань такого формату нестандартність — це справжній літературно-психологічний портрет ювіляра, який однак становить дуже вдалий синтез з бібліографічною частиною покажчика і суттєво збагачує його біографічну цінність.

Якщо в попередньому довіднику було подано лише "Основні біографічні відомості" вченого, то в новому — "Дати життя і діяльності Ярослава Дашкевича" — вже становлять окремий цілісний розділ. Його старанно опрацьовано укладачем: на основі особистого архіву ювіляра зроблено уточнення та розширення його біографії, зокрема детально висвітлено період ув'язнення й заслання; роки як вимушеного безробіття, так і праці у різних установах; наукову, громадську й політичну активність. Крім того, у цьому розділі знаходимо відомості про нагороди ювіляра й дані про основні теми його наукових зацікавлень. Саме завдяки своїй повноті розділ цей може служити окремим біографічним довідником життя та діяльності Ярослава Романовича.

Через великий обсяг документів, передусім тих, які містять посилання на праці вченого, а також те, що відстежити й зібрати їх повністю практично неможливо, характерний для таких видань розділ "Література про вченого", за бажанням Я. Дашкевича, у покажчик не включено. Сподіває-

мося, що другий том бібліографічної персоналії професора Я. Дашкевича заповнить цю прогалину і побачить світ до наступного ювілею вченого. А поки що рецензоване видання містить лише "Вибрану бібліографію публікацій про Ярослава Дашкевича", що складається з 45 позицій.

Здійснення систематизації доробку вченого в хронологічному порядку є досить вдалим. Позитивне й те, що в колонтитули винесено роки, за якими згруповано публікації, що значно полегшує користування покажчиком. У межах кожного року матеріал розташовано за алфавітом назв праць і прізвищ авторів українською та іноземними мовами, тому тут легко орієнтуватися в багатогаспній і різноманірній спадщині Ярослава Романовича. Виділення жирним шрифтом першого смислового поняття бібліографічного запису пришвидшує пошук потрібної позиції.

До розділу увійшли записи про: а) окремі видання (книги та брошури, автором чи упорядником яких виступає історик, з подачею змісту монографій); б) статті у наукових збірниках, журналах, гасла в енциклопедіях і словниках, доповіді та виступи в матеріалах і тезах наукових форумів тощо, рецензії; в) газетні публікації; г) редагування.

Такий поділ бібліографічного матеріалу може видатися дещо громіздким, оскільки користувача часто не цікавить інформація, де з'явилася публікація — в газеті, журналі чи збірнику. З огляду на це відчувається потреба у відсутньому у виданні елементі довідково-допоміжного апарату "Алфавітний покажчик назв праць", який практикується у персональних бібліографіях. Однак, за задумом укладача, саме так структурований друкований доробок професора Я. Дашкевича "дає чітку картину діяльності вченого протягом року...". Хочемо лише нагадати, що концептуальні засади подачі матеріалу — це, все-таки, право укладачів. Хоча систематизацію матеріалу та бібліографічний опис публікацій, особливо авторських рецензій, зроблено з урахуванням побажань ювіляра, і тому вони не завжди відповідають діючим в Україні стандартам. Проте не будемо вважати це недоліком нового покажчика, адже стандарти теж з часом змінюються.

До позитивів нового видання біобібліографії вченого слід віднести також і те, що опрацьована на основі картотки ювіляра інформація, здебільшого перевірена укладачем "de visu" й уточнена.

Щодо окремих бібліографічних позицій, то, можливо, варто було б під колективними листами, заявами тощо повністю подавати прізвища їхніх авторів.

Допоміжний науковий апарат рецензованого видання містить "Покажчик географічних та етнічних назв" (укладач Галина Сварник), який дещо ширший від "Географічного покажчика" попереднього довідника, "Покажчик псевдонімів і криптонімів Ярослава Дашкевича", а також "Іменний покажчик", який є основним ключем для посібників такого типу.

Дуже шкода, що у виданні відсутній предметно-тематичний покажчик, який був підготовлений, але з різних причин не включений. Він, без сумніву, повніше розкрив би багатовекторність діяльності Я. Дашкевича. Бо як історик, бібліограф, орієнталіст, політолог, громадський і політичний діяч ювіляр у різні роки виступає неоднаковою мірою. Наприклад, такі предметні гнізда, як: бібліографія, біографістика, джерелознавство, історіографія, історія, сходознавство суттєво домінують над такими, як: дипломатика, етимологія, нумізматика, освіта. Тому перегляд 1727 позицій з метою пошуку публікацій за темою, яка нас цікавить, на 238 сторінках видання потребує чимало часу.

"Блок унікальних фотографій та документів з архіву історика, — як зазначено в передмові укладача М. Кривенко, — розширює біографічну частину видання і, без сумніву,

збільшує його інформаційну цінність". Тут і світлини предків ювіляра як по батьковій (зображення гербу "Корибут", яким володів рід Дашкевичів), так і материнській лінії; світлини з раннього дитячого віку, шкільних, гімназійних та юнацьких років; фото з табору в Спаську, де на початку 50-х років минулого століття був ув'язнений майбутній учений; світлини з друзями, родичами; взагалі фото багатьох цікавих людей, з якими на довгому життєвому шляху довелося зустрічатися ювіляру; вміщено також світлини титульних сторінок та обкладинок найважливіших його наукових праць.

Високій якості видання, очевидно, сприяла й наукова редакція відомого бібліографа, завідувача відділу наукової бібліографії Львівської національної наукової бібліотеки України ім. В. Стефаника Луїзи Ільницької.

"Позитивною рисою" нового покажчика є й те, що в ньому практично відсутні технічні недогляди.

Хочеться відзначити, що рецензоване видання, порівняно з попереднім довідником, цілком відповідає високому

рівневі вимог сучасної поліграфії (хоча таке порівняння, можливо, не зовсім коректне, адже довідник 1993 року побачив світ, як ми пам'ятаємо, в час низького пострадянського рівня друкованої продукції, труднощів з папером тощо, тоді, коли про поліграфічну якість наукових видань взагалі не йшлося). Новий покажчик надруковано на суттєво якіснішому папері, має тверді ламіновані палітурки. Через ошатність видання книжку приємно тримати в руках (художнє оформлення Юрка Коха).

Недоліком, якого, напевно, можна було уникнути, можна назвати невеликий наклад видання. Як і довідник 1993 року, новий покажчик побачив світ у кількості всього 300 примірників, а, отже, скоро він стане бібліографічною рідкістю.

Роман Дзюбан,

молодший науковий співробітник Львівської національної бібліотеки України імені В. Стефаника

БІБЛІОГРАФІЯ

УДК 025.34:908

Зведений краєзнавчий каталог обласних універсальних наукових бібліотек: проблемні питання методики ведення

У статті піднімаються проблемні питання методики організації матеріалу в зведених краєзнавчих каталогах обласних універсальних наукових бібліотек України. Автор аналізує схеми класифікації краєзнавчої літератури, висловлює свої пропозиції щодо структури каталогу, зокрема обґрунтовує необхідність збереження топографічної та персональної частини, а також запрошує теоретиків і практиків до обговорення цих питань.

The problems of methods of reference sources organization in combined regional geographical catalogues of regional universal scientific libraries of Ukraine are brought up in the article. The author analyzes the regional geographical literature classification schemes, expresses own propositions about the catalogue structure, namely proves the necessity of topographical and personal parts preservation, and also invites theorists and practitioners to these problems discussion.

Як відомо, зведений краєзнавчий каталог (ЗвКК) є головною частиною краєзнавчого довідково-бібліографічного апарату (ДБА) обласних універсальних наукових бібліотек (ОУНБ). Від його повноти та досконалості у значній мірі залежить якість краєзнавчого бібліографічного обслуговування читачів. Велику роботу з удосконалення ЗвКК ОУНБ у роки незалежності України виконав відділ історичного краєзнавства ДІБУ, зокрема В. Кисельова. Ще на початку 90-х років минулого століття відділ провів комплексне наукове дослідження "Краєзнавча робота бібліотек", одним із завдань якого був аналіз ЗвКК, їхньої повноти, структури та розроблення нової схеми систематизації матеріалу [6, 7, 13 та ін.].

Проаналізувавши основну наукову, методичну, навчальну літературу з бібліотечного краєзнавства, опубліковану з кінця 50-х років ХХ століття до 2008 року, зокрема такі фундаментальні джерела, як "Положення про краєзнавчу роботу обласних, крайових та республіканських бібліотек" (1959) [1], "Положення про краєзнавчу роботу бібліотек системи Міністерства культури і мистецтв України" (1996) [2], підручник О. Мамонтова, М. Щерби "Краєзнавча бібліографія" (1989) [3], підручник Н. Кушнарєнко "Бібліотечне краєзнавство" (2007) [4], методичний посібник ДБЛ "Краєзнавча робота обласних бібліотек" (1961) [5], методичні

рекомендації ДПБ "Краєзнавчий ДБА обласних (крайових, республіканських) бібліотек" (1986) [26], методичний посібник ДІБУ "Краєзнавча діяльність бібліотек" (2002) [6], вдалось з'ясувати, що на сьогодні немає єдиних чітких підходів до вирішення методики ведення ЗвКК, залишається багато нез'ясованих проблем та дискусійних питань. Ця невизначеність впливає і на якість практичної краєзнавчої діяльності ОУНБ України. У 2004—2005 роках ми провели дослідження краєзнавчих бібліографічних ресурсів обласних наукових бібліотек України і переконалися, що бібліографічно-краєзнавчі різні бібліотек проблеми методики ведення окремих частин краєзнавчого ДБА вирішують по-різному.

Тому *мета цієї статті* — акцентувати увагу бібліографознавців та бібліографів-практиків на проблемних питаннях методики ведення ЗвКК, вирішення яких дасть можливість удосконалити цю частину краєзнавчого ДБА, порушити дискусійні проблеми та запросити до їхнього обговорення широке коло читачів журналу.

Об'єктом дослідження є тільки картковий ЗвКК. Ведення електронного краєзнавчого каталогу (ЕКК) має свою специфіку і свої методичні проблеми, які потребують окремого розгляду. Крім того, враховуючи величезні переваги впровадження новітніх технологій в організацію краєзнавчого ДБА ОУНБ, не слід забувати, що ЕКК ще дуже довго не зможе замінити традиційний картковий ЗвКК з ряду причин. По-перше, ЕКК почали створювати в Україні тільки наприкінці минулого — на початку нинішнього століття (див.: результати дослідження ДБ [14, с. 44—46]). Отже вони включають тільки інформацію про літературу, видану в роки незалежності України. Нагадаємо, що глибина ретроспекції карткових ЗвКК надзвичайно велика (200 і більше років). Уведення усього масиву даних зі ЗвКК до ЕКК потребує величезних затрат часу і зможе бути реалізоване тільки через десятиліття. По-друге, нині ОУНБ ще не мають достатньої кількості коштів для придбання комп'ютерної техніки у такій кількості, щоб задовольнити доступ до краєзнавчої інформації всіх бажаних. Як правило, більшість краєзнавчих відділів ОУНБ оснащено самотніми комп'ютерами, які використовують тільки працівники краєзнавчого відділу, а картковим ЗвКК одночасно може користуватись велика кількість читачів. Тому проб-